

මේ අපි කතා කළේ පෘථග්ජන පුද්ගලයෙක් ඒ පෘථග්ජන බව පෙරළා ගැනීම සඳහා ගෙන ගිය ක්‍රියා මාර්ගය යි. පෘථග්ජන කම කීවේ ජීවිතයට ජීව්‍ය කරන තත්ත්වය උදා කරන මූලික ධර්ම සකස් වෙන හැටි යි. ඊළඟට රහත් සිත ගැන කතා කළා. එක ම සැප හිත. අන්‍ය වූ අතට දුක් විඳින සිතක් සැප විඳින තත්ත්වයට හැරුණු හැටි රහතන් වහන්සේගේ ජීවිතයෙන් පෙන්වා දුන්නා. ජීවිතය තවත් ඉදිරියට යමින් දුක් විඳීමට තිබුණු ශක්තිය සම්පූර්ණයෙන් නැති වුණා. ඒ තත්ත්වය ඔය ජීවිතය තුළ ඇති වීමට එයා ගත් ක්‍රියා මාර්ගය "අභිජානාති" යන වචනයෙන්, විශේෂයෙන් දන්තවා කියන වචනයෙන්, විග්‍රහ කළා. ක්‍රියාවක් ආරම්භ වීමට හේතුව, ක්‍රියාව කෙරෙන හැටි, ඒ ක්‍රියාවේ තිබෙන ශක්ති ප්‍රමාණ, ඒ ක්‍රියාවෙන් මතුවෙන ඵලය, ඒ ඵලය දිග්ගැස්සීමට තිබෙන උපකාරක ධර්ම යන සියල්ල එක කරුණක් ගැන දන්තවා නම් එය යි අභිජානනය.

මේ අභිජානනය පිළිබඳ ව මේ සෙවීමට වැටෙන කොට ඒ වැටුණු සිතූම් ක්‍රමයට බුදු භාවුදුරුවෝ දුන්න නම කසිණ යන්න යි. කසිණ කීවේ හැම එකක ම සියල්ල දැන ගැනීම යි. කසිණ මණ්ඩලය කියලා දෙයකුත් තිබෙනවා. මණ්ඩලය කියන්නේ ඒ ඇතුළත සීමාව යි. මෙන්න මෙ පමණ යි ඒක. දැන් වීචල එක මණ්ඩලයක් ලාහ. ඒ කරුණ මණ්ඩලයට වැටෙනවා. එක කරුණක් පිළිබඳ සිතිය යුතු දේවල් රාශියක් තිබෙනවා.

බුදු භාවුදුරුවෝ දේශනා කළ හැම දෙයක් ම කරන්ට පුළුවන් ඒවා. ඔක්කොම බැරි කම් තමා තුළ යි කියෙන්නේ. ක්‍රියාව බැරිකම නො වෙයි. ඒ ක්‍රියාව අවදි කරන්ට ශක්තිය නැති නිසයි බැරි වෙලා කියෙන්නේ. ඒකට ශක්තිය ලැබෙන විදියට ක්‍රියා කරන්ට යි තිබෙන්නේ. එහෙම ශක්තිය ලැබෙන තුරුත් ක්‍රියාකරන්ට බැරි නම් කරන්ට දෙයක් නැහැ. එකකොට

මේ තදවීම පිළිබඳ ව දැනගන්නවා. ඒක පදවිය යි. පදවිය යම් පමණකට ද කිට්ටු වෙලා පරමාණුව හැදුණේ ඒ ප්‍රමාණයට රත්වීම තිබෙනවා. රත්වීම වැඩි වෙන විට කාන්දම් නිෂ්පාදනය වැඩි යි. ජීවිතයක් ඇතුළේ තිබෙන ශක්තියට අපි කියනවා කාමය කියලා. යමක් එක්ක ඇදුම් දෙන ගතිය කාමය යි. ඒ ඇදුම් දෙන ශක්තිය අපට පාලනය කරනට බැරව යි අපි ඒකට යට වෙන්නේ. ඒකට කිසි දඬුවමක් නැහැ. එයාට ඒ ක්‍රියාවෙන් දඬුවම් ලැබීලා නිසා අමුතු දඬුවම් අවශ්‍ය නැහැ. නමුත්, එවැනි ක්‍රියාවලදී ලැබුණු දඬුවමක් මතක් වෙලා, අත්දැකීම් ලබලා, ප්‍රත්‍යක්‍ෂයෙන් තේරුම් ගත්තට පසුව යි තමාගේ ජීවිතය බේරෙන පැත්තට හදන්ට එයා ශාස්ත්‍රය හොයන්නේ. ජීවිතය පිළිබඳ මෙහෙම වෙන්නේ මොක ද කියා කිසිවෙක් හෙවිවේ නැහැ. කවුරුත් හෙවිවේ නැත්තේ ඒ තරම් සියුම් දේ හොයනට අවශ්‍ය මානසික ශක්තියක් සාමාන්‍ය අයට නො තිබුණු නිසයි. බුදු භාමුදුරුවන්ට ඒ ශක්තිය තිබුණා.

දැන් මේ පුද්ගලයාට මේ දැනුම අනුව සිදු වෙනවා පදවි, ආපේ, තේජේ, වායෝ පාලනය කරනට. අපි පාලනය කරන්නේ ස්වාභාවික ව අපේ ජීවිතයේ තිබෙන අයිතිවාසිකම්. නැත්නම් අපිව පවත්වන ශක්තිය පාලනය කරනවා. මේ මොක ද වෙන්නේ කියලා දැන ගනට අපට නිදසුනක් අවශ්‍ය යි. ඒ අභිජානනයට නැත්නම් විශේෂයෙන් දැන ගැනීමට එයා පරීක්ෂණ සමයකට වැටෙන්නට ඕන. එකේ සුලමුල හොයනට ඕන. අපි කියමු එ සේ පරීක්ෂණ පවත්වන තරුණයෙකුට තරුණියකගේ දශීනයක් හමු වුණා කියලා. එයා දන්නවා එයා දැන් වැටිලා ඉන්නේ අභිජානනයට කියා. ඒ නිසා, ඔහු වෙන මොකක් හොයන්නේ නැහැ. එයාට වෙන්නේ මොකක් ද කියන එක විතර යි එයා හොයන්නේ. ඒ තරුණිය දුටු විට එයාගේ හිත පැනගෙන යන හැටි, පැන ගෙන ගිහින් ලබා ගනට බැරව දහලන හැටි එයාට පෙනෙනවා. එ විට එයා දැන ගන්නවා නිමිත්තට තද වෙලා බව. ඕකට යි තද වීම කියන්නේ. ඕක පැහැදිලි ව කියනට පුළුවන් නිදසුනක් ඔය. කොයි එකෙක් ඔහොම බව වටහා ගනට ඕන.

මේ තදවීම මත මොකක් ද වෙන්නේ කියලා මේ පරීක්ෂකයා තව දුරටත් සොයනවා. තද වීමට අවශ්‍ය ඔක්කොම තියෙනවා. ඉඤ්ඤා ශක්තිය, ලැබෙන නිදහස ආදිය. තද නො වීමට තිබෙන

නිදහස නැහැ. උපකාරය, සහාය කිසිවක් නැහැ. තද වීමෙන් වෙන්තේ කුමක් ද? තේසේර් ධාතුව නගින එක යි. හිත රත්වෙන එක යි වෙන්තේ. රත් වෙන්ට-වෙන්ට ශරීරයේ ඇති වෙනවා කම්පන. එයින් කාන්දම නිෂ්පාදනය වෙලා දුක් විඳිනවා. මේ වස්තුව හමු වුණු වෙලාවේ ඉඳලා මට වෙලා තියෙන්නේ කුමක් ද? පිවිටිලා තිබෙනවා, කම්පනය වී දහලලා තිබෙනවා. පිවිටිල්ලෙන් නිදහස් වෙන්ට තමන් නො වෙයි දැහලුවේ. මාව දැහලව්වා. අනාත්ම යි සිදු වුණේ. මා ළඟ එකතු වෙලා තිබුණු ශක්ති විශේෂයන් නිසා මේ ලෝකෙට පුළුවන් මාව දහලවන්ට. ඉතින් ඒ දහලන කොටස් බුදු භාවුදුරුවෝ ගොනු කරලා කෙලෙස් කියලා නමක් තිබිබා. ජීවිතය ඇතුළේ තියෙන දහලන කොටස් සියල්ල ම කාමය පදනම් කරගෙන හැදෙන ඒවා. මේ ලෝක ධාතුවේ සෑම දෙයක් එක්ක ම මේ ඉන්ද්‍රියයන් සම්බන්ධ කරගෙන මොනව ද අපේ මේ ජීවිතය ඇතුළේ සකස් වෙන්නේ? හැම වෙලාවේ ම රත්වීමක් ඇති කරලා, පිවිටීමක් කිරීම පමණ යි කරන්නේ. පිවිටිලි මැදදේ ජීවත් වෙන වස්තුවක් කියලා වැටහෙනවා.

වර්ණ කියන්නේ මොනව ද? හුමණ ප්‍රමාණ. ඕනෑ ම එකක ගති ප්‍රමාණ පෙන්වනවා. ඇල්ලුවොත් අතහරින්නට බැහැ. එය නිලෙන් පෙන්වන්නේ. හරියට වදුරා අල්ලා ගත්තා වගෙ යි. අපේ මිනිස් ජීවිතවල යමකට ඔරොත්තු දීලා නො මගට නො ගිහින් ඉන්ට පුළුවන් ශක්තියක් තියෙනවා. එතෙත්ට බස්සගන්ට යි මේ යන්නේ. යමෙකුගේ තියෙන සියලු කර්කශ ස්වරූප මැදිලා මැදිලා එන්නේ සාමයට යි. සාමය, සෞම්‍යතාවය පෙන්වන්නේ ඕදානවලින්-සුදුපාවීන්. සිත කිසි ම කලබලයක් නැති තත්ත්වයට වැටෙනවා. කර්කශ වණි තුනක බලපෑම සෞම්‍යතාවයෙන් පිළිගන්නවා. විරූපී, සුරූපී දෙයක් හෝ ඕනෑ ම දෙයක් හෝ සියල්ල ම පිළිගන්නේ සෞම්‍යතාවයෙන්. එ නිසා මෙයාගේ මට්ටම හරි. ඕදාන තත්ත්වය යි. කොයි තරම් ශුද්ධ කළත් පරික්ෂණ පවත්වන්ට ඕන.

මේ කියන්නේ රහත් වෙන තැනැත්තා ලෝකය පරිහරණය කරන හැටි යි මේවා දැන් අපටත් පරිහරණය කරන්ට පුළුවන්. කාට වත් හඬ නො නඟා මේ වැඩය තමාට හිමිතිට කර ගන්ට පුළුවනි. ඒකට යි පිළිවෙත් කියන්නේ. එහෙම නැති ව ප්‍රසිද්ධ වෙන්ට කරන දෙය පිළිවෙත නො වෙයි. මෙන්න මෙහෙම යි අන්තිම ශ්‍රේෂ්ඨ උත්තමයා හිටියෙත්. ඒ උන් වහන්සේ ලද සෑපය

දැන් වත් අප භක්ති විඳිනට ඕන. ඒ නිසා, දැන් සිට ම කරමු කියලා හිතපු මිනිහා හරියට ම කරනවා. සිත සෞම්‍යවයට පත් වූ පුද්ගලයාගේ සුදක් පේන්නේ නැහැ. සිත සමඵල වෙලා නම් ඇතුළු සෞම්‍යත්වයට පත් වෙලා. ඒ හුමණය ඉතා ම දුර පරතරයක් තිබිල යි වෙන්නේ. බොහොම දුරින් ඒ තරංගය වැඩ කරන්නේ.

ඊළඟට පෙන්වනවා කසිණ දහයේ ආකාස කසිණය. ආකාස කසිණය කීවේ පරතරය යි. පරතරය කීවේ සිත ඒ ඒ දේවල් සමඟ සම්බන්ධ නො වී සිටීමේ දුර ප්‍රමාණය. මේ වස්තු කිට්ටු කර ගන්නා ශක්තිය දැන් සිතේ නැහැ. ලෝකෙන් ම ඇත් වෙනවා කීවේ ඕකට යි. නිදසුනක් ගනිමු. අර ළමයා අත්තරා වුණා නේ? පරතරය තියෙන්නේ කොහොම ද? එයාට පේන්නේ ඒ ළමයාගේ ආයුෂ්‍ය ඉවර වුණු බව යි. එපමණ යි. ඒක ගැන තවත් හිතෙන්නේ නැහැ. "බොහොම හොඳ ළමයා! අපිත් බොහොම කල් ඉඳල ඇසුරු කරන්නේ?" මේවා කිසිවක් එයාට මතක් වෙන්නේ නැහැ. බැඳීමක් නැහැ. බැඳෙන්නේ නැහැ. අන්න අභවලා පොට්ටනියක් අරන් ආවා කිව්වත් එයාට ඒකේ ගණනක් නෑ. මෙහාට ගෙනෙයි ද? ඒවායේ තියෙන දේවල් මටත් ලැබෙයි ද? පොට්ටනිය දැම්ම ලෙහයි ද? ඒ එක ම දෙයක් ගැන වත් සිත යෙදෙන්නේ නැහැ. ඒ කාරණාවලට සිතේ අවකාශය - දුර ප්‍රමාණය වැඩි යි. යම් යම් වස්තු පිළිබඳවත් කොයි තරම් හිත ඇත් වෙලා ද බලනට ඕන. අන්තිම කෙළවර දක්වා ම පරතරය - අවකාශය ඇත් ම කරලා දමනට ඕන.

පරතරය ඇත් කරන කොට මොකක් ද වුණේ? අර මුලින් ම පටන් ගත්ත පරමාණුවේ පයවි කතාව ආපෝ බවට පත් වුණා. ආපෝ යි මෙතෙක්ට ප්‍රබල වෙලා තියෙන්නේ. තද නො වෙන්න තිබෙන බුරුල, හේතු සාධක ඉදිරිපත් කර-කර ඉඩ ලබාගත්තා. මේ හැම එකක් ම ඒ තැනැත්තා පරීක්ෂණයට ලක් කරනවා. තද වීමට ශක්ති දැන් නැති නිසා දැන් ඒවායින් මම ඇත් වෙලා. දැන් ආපෝ තත්වය හරි ගිහිල්ලා. ඇත් වෙන්නට - ඇත් වෙන්නට රත් වීම ඇති කරන්නේ එක්තරා ප්‍රමාණයකට යි. ඇතුළේ තියෙන රූප කලාපවලත් ඒ පරතරය හරි යනවා. ඒවායේ රත්වීම නැහැ. ඒවා රත් වෙන්නට ඕන සිත තේජස් වෙන්නට. සිත රත්වෙන්නට ඕන රූප කලාප රත්වෙන්නට. ඒ අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව යි. සිතෙත සිතුවිල්ල රත් නො වෙන්නෙත් මේ විධියට යි. බුදු භාමුදුරුවන්ගේ

දෙසුම කොයි තරම් ශාස්ත්‍රීය ද? කොයි තරම් විද්‍යාත්මක ද? ලෝක ධාතු වේ කිසි ම විද්‍යාඥයෙක් කතා කළේ නැහැ මේවා ගැන. කතා කරන්නට බැහැ. ඔය පරතරය ඇත් වෙන කොට ඊළඟට එන්නේ විෂ්‍යාණ කසිණය යි.

විෂ්‍යාණ කසිණය කියන්නේ මොකක් ද? අපට දැනෙන හැම දැනිල්ලක් ම රිදෙනවා. රත් වීම දැනීම හැම දෙයකට ම වැඩි නම් එයාගේ දියුණුවත් නැහැ. එයාට දැනෙනවා නම් "දැනෙන දේ එ තරම් පීඩා නැති ව මට දැනෙනවා" කියලා, එයාගේ විෂ්‍යාණ කසිණය හරි. මොකක් ගැන හිතුවත් අමුතු නො සන්සුන් කමක් නැත් නම් එයාගේ විෂ්‍යාණ සිදු වෙන්නේ තේජස අඩු විධියට යි. විෂ්‍යාණ වෙන්නේ මේ තේජස යි. ඒ තේජස මෙ පමණ කල් ආවේ නැහැ. දැන් මෙයාගේ හිත ලෝකීය තත්වයෙන් ලෝකෝත්තර තත්වයට පත් වෙන සෙව්ව පෙන්වනවා. දැන් පවතින රත්වීම උහුලන්ට පුළුවන් රත්වීමක්.

සසරට වැටුණු දා සිට මම මොකක් හදා ගන්නට ද පස්සෙන් ඇවිල්ලා තියෙන්නේ? යම් තරමක් ජීවිත පරිහරණය කලා නම් ඒ හැම ජීවිතයක ම දිවා - රැ දෙකෙහි ම වෙහෙස වෙලා තියෙන්නේ මේ රත්වීමේ ප්‍රමාණය මට උහුලන්ට පුළුවන් ගාණට ගන්ට යි. රත් වීමට වුවමනා ගාණට සීමා කරන්නට යි. රස කෑම හොයනවා. මොකක් ද මේ රස කෑම? දැනීම රසවත් වෙන කල් මෙයා කනවා. ඒ වෙලාවේ කෑවා. නමුත්, රසය හිටියේ නැහැ. කන කොට විතර යි. එයාට විෂ්‍යාණ කසිණයේදී සියල්ලේ ම සුලමුල තේරෙනවා. මම මෙ පමණ කල් උෂ්ණත්වයේ සීමාව, ප්‍රමාණය සොයමින් ඇවිත් තියෙනවා. මොන ප්‍රමාණයට ද මට සැප තියෙන්නේ? එකක් වත් සැප වෙලා නැහැ. දැන් මොනව ද මට දැනෙන්නේ? දැන් දැනෙන්නෙත් ඒ උෂ්ණය විතර යි. මම මේ රැකලා තියෙන්නේ මොකක් ද? පරිහරණය කරලා තියෙන්නේ කුමක් ද? මාව උපද්දවලා තියෙන්නේ මොකක් ද? මේ උෂ්ණ ටික යි. ඒක නිසා බුදු හාමුදුරුවෝ නිවන්ට කීවා. නිවන නිසා නිවන කීවා. මොකක් ද මේකේ තේරුම? පුළුවන් ද උෂ්ණයේ ප්‍රමාණය නවත්වන්නට? ගාණ නවත්වන්නට? කිසි ම තේජසක ගණන නවත්වන්නට බැහැ. එක්කෝ අඩු වෙනවා. නැත්නම් වැඩි වෙනවා. ඒ නිසා, මේ නිවන එක කිසි ම දාක අහක දානට එපා. නිවා දානට යි තියෙන්නේ. අහක දාන එක නො වෙයි මනුස්සයින්ට

කරන්ට කියෙන්නේ. ඕක නිවා දාන එක යි කරන්ට කියෙන්නේ.

නිවා දමන්ට ක්‍රියා කරන එක්කෙනා මේක පත්තු වෙන්නේ කොහොම ද, මේක නිවන්නේ කොහොම ද, කියලා හිතනවා. ලෝකයේ යම් යම් දේවල් පිළිබඳ දී තිබෙන තීරණ වැරදි බව පෙනෙනවා. නිත්‍ය යි, සුඛ යි, ආත්ම යි කියලා දීලා තිබෙන තීරණය වැරදි බව වැටහෙනවා. ඒක එහෙම පවතිනව ද? සැනසිල්ලක් ගන්ට පුළුවනි ද? මේවා මට අයිති ද? අයිති යි කියලා හිතාගෙන තේ එක එක දේවල් කන්ඩ අරගෙන යන්නේ? මේ තේජස මේකේ නවත්වන්ට බැහැ. ඒ නිසා, කොහොම ද නිත්‍ය, සුඛ, භෝයන්නේ?

මේ තේජස පවත්වන්නේ කුමකට ද? ඒක ධාරණය වූ හැටියේ නිගමනය හරි යනවා. ඔන්න දැන් පටවියේ ඉඳලා නිවාගෙන ආවා. නිවුණු එක ස්ථිර කිරීමට කරන්ට කියෙන්නේ කුමක් ද? කුසල පැත්තට සිත පත් කරන එක යි. ඇලෙන්තේ නැතිවම යි ඉන්ට ඕන. ඇලෙන්ට තිබුණ හේතු බල-බලා, බේරි-බේරි යි ආවේ. දැන් මේ තැනදී මොකක් ද දැක්කේ? ඇලෙන්ට හේතුවක් නැහැ. දැන් මට කරන්ට දෙයකුත් නැහැ. ඒක නිසා මම සංයෝග නැති කෙනෙක් වුණා.

---